Gemeente Aalsmeer

MEMO RAAD

Registratienr.	Z21-049022
Aan	leden raad
Afkomstig van	Burgemeester en wethouders
Datum	12 januari 2022
Afschrift aan	college, griffie, voorlichting

Betreft Memo toezeggingen Commissie Ruimte & Economie 11 januari 2022 met betrekking tot de Warmtevisie Aalsmeer

---

Tijdens de bespreking van de warmtevisie Aalsmeer in de commissie Ruimte & Economie van 11 januari 2022 heeft de portefeuillehouder toezeggingen gedaan om een aantal vragen schriftelijk te beantwoorden. Daarnaast heeft de fractie AA alle vragen die tijdens de commissie zijn gesteld ook schriftelijk ingediend. Via dit raadsmemo geven wij een antwoord op al deze vragen.

Wij willen graag het volgende meegeven:
De warmtevisie is een *eerste stap* in de warmtransitie voor gemeente Aalsmeer. Deze visie geeft richting aan de energietransitie en is een belangrijke basis voor de *volgende stap*: de voorbereiding van de uitvoering.
De huidige versie van de warmtevisie maakt o.a. duidelijk dat:

- er nog veel onbekend is, dat er nog veel moet worden onderzocht;
- dat er grote uitdagingen zijn voor zaken waar we nu nog geen helder antwoord of oplossing voor hebben;
  dat er nog veel zal veranderen aan de (wettelijke) context waarin de transitie uitgevoerd moet worden;
- en dat er wellicht mogelijkheden komen die we nu nog onvoldoende kennen (innovatie).

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten een regierol krijgen om de transitie lokaal vorm te geven. En dat is belangrijk. Want zonder gemeentelijke regie gaan ontwikkelingen wel gewoon door. Door regie op ontwikkelingen te nemen kunnen we ervoor zorgen dat wenselijke ontwikkelingen mogelijk zijn en onwenselijke ontwikkelingen zoveel als mogelijk worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de transitie betaalbaar(der) en inclusiever te maken, zodat iedereen in de samenleving mee kan doen. Of zoveel mogelijk anticiperen op ontwikkelingen zodat er genoeg energie is voor de bouw van nieuwe woningen of bedrijven. Of inwoners ondersteunen bij het isoleren van de woning wat ook goed is voor de koopkracht. Als gemeente hebben we een verantwoordelijkheid om in samenwerking met de lokale samenleving te werken aan de meest passende oplossingen voor Aalsmeer en Kudelstaart. De warmtevisie is hierin zoals gezegd en eerste stap.

Deze en andere taken vanuit het Klimaatakkoord hebben een grote impact op de gemeentelijke organisatie. Om deze extra taken uit te kunnen voeren heeft het Rijk een financiële bijdrage aangekondigd. Het is alleen nog niet bekend wanneer deze bijdrage beschikbaar komt en wat de omvang van ervan zal zijn. Daarom kan pas na de rijksbijdrage duidelijkheid gegeven worden over een meer gedetailleerde planning van beleidsactiviteiten, inclusief financiële en personele consequenties. Duidelijk is dat de huidige capaciteit en middelen ontoereikend zijn om het vereiste tempo van de transitie in relatie tot de lokale en nationale ambities te kunnen realiseren, in uw raadscommissie kwam dit ook al ter sprake.

Een volgende belangrijke stap is het bepalen van het ambitieniveau, positionering en rol(len) van de gemeente in de transitie. De voorbereiding daarvoor zijn reeds gestart. Na de verkiezingen wordt dit met het nieuwe college en de nieuwe raad verder vormgegeven.

Als het ambitieniveau, de positionering en bijpassende rol(len) helder zijn kunnen de volgende stappen met bijbehorende financiële en organisatorische consequenties in beeld gebracht worden.

Beantwoording vragen

1. Vraag fractie CDA: is er een andere mogelijkheid dan een warmtenet omdat dit net zo duur of duurder is dan gas?

Tijdens de commissie uitte de fractie CDA zorgen over de wettelijke koppeling van de warmtetarieven (levering van warmte via warmtenetten) aan de aardgasprijs. De angst is dat collectieve warmte als alternatief voor verwarmen met aardgas hierdoor geen aantrekkelijke oplossing zal zijn omdat de tarieven mee bewegen met de aardgasprijs. Het college deelt deze zorgen, maar geeft het volgende mee:

In de huidige Warmtewet is het Niet Meer Dan Anders (NMDA-) principe een centraal uitgangspunt. Dit houdt in dat de gemiddelde warmteafnemer niet meer betaalt dan wat een gemiddelde gasafnemer zou betalen. Echter mogen warmtebedrijven niet zomaar hun warmtetarieven verhogen. De Autoriteit Consument & Markt (ACM) ziet toe en mag ingrijpen wanneer warmteleveranciers te veel winst maken.

De huidige Warmtewet wordt op termijn vervangen voor de nieuwe *Wet Collectieve Warmtevoorziening* (ook wel Warmtewet 2.0 genoemd). Deze wet moet er kort gezegd voor zorgen dat warmtenetten o.a. financieel aantrekkelijker worden. Zowel de aanleg als de afname van warmte, mede gezien de wens op termijn aardgasvrij te zijn. In de Wet collectieve warmtevoorziening komt de huidige tarifering op basis van de gasreferentie (het NMDA-principe) te vervallen. In plaats daarvan zullen de tarieven voor warmtelevering worden gebaseerd op de werkelijke kosten, waarbij het een wettelijke taak is om warmtenetten tegen zo efficiënt mogelijke kosten te realiseren. Op dit moment is niet bekend wanneer de nieuwe wet in werking zal treden. Wel is bekend dat dit pas na 2022 zal zijn. Voor deze tijd zal er in Aalsmeer geen warmtenet geïntroduceerd worden.

Naast warmtenetten zijn er (zeker voor gebouwen van recente datum) ook individuele opties (bijvoorbeeld warmtepompen) die onder minder invloed van de aardgasprijs staan. Zoals de warmtevisie echter laat zien, is voor een groot deel van gemeente Aalsmeer een aardgasvrije individuele oplossing nog onvoldoende aantrekkelijk en lijkt een collectieve oplossing in die warmtebuurten tot lagere kosten te leiden. Dit wordt meegenomen in de wijkuitvoeringsplannen.

2.1 Vraag fractie AA: Heeft de portefeuillehouder de coöperatieve beoordeling Transitievisies van gemeenten in Noord-Holland door EnergieSamen gelezen (zie bijlage)? Zo ja, graag een reactie hier op.

Ja de portefeuillehouder en het college hebben kennisgenomen van de 'Cooperatieve beoordeling Transitievisies warmte van gemeenten in Noord-Holland' van EnergieSamen. EnergieSamen Noord-Holland (ESNH) heeft de Noord-Hollandse Transitievisies Warmte (TVW's) geanalyseerd op basis van zeven vragen en geeft gemeenten aanbevelingen op basis van deze analyse. Het college is positief over bijdrage van EnergieSamen en de aanbevelingen. Het onderschrijft de ideeën van de gemeente op de volgende punten:

- Intensief inzetten van participatie en het nauw betrekken en ondersteunen van de samenleving bij het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen.
- 'Zeggenschap' van inwoners bij de keuzen over de mate en wijze van participatie.
- Samen met inwoners en andere belanghebbenden van de wijk inventariseren en selecteren van de verschillende alternatieven voor aardgas en de beschikbare financieringsoplossingen.

- Bij voorbereiding van de positionering en rol(len) gemeente worden ook inwoner initiatieven i.r.t. warmteprojecten betrokken.
- De warmtevisie Aalsmeer geeft een beeld van verschillende typen bronnen die zeker ook geschikt zijn voor vijfde generatie warmtenetten. Denk aan aquathermie, collectieve WKO's, restwarmte van datacenters, warmte uit (ruw) drinkwater etc. Dit wordt mede daarom meegenomen bij de voorbereiding van de positionering en rollen van gemeente Aalsmeer.

Ook andere aanbevelingen zijn wellicht te implementeren richting uitvoeringsplannen, mede afhankelijk van besluitvorming.

2.2 Vraag fractie AA: Weet de portefeuillehouder op dit moment al meer over de nieuwe warmtewet? (Zie beoordeling). In deze wet hebben gemeenten meer mogelijkheid tot sturen en verplichten. Welke consequenties heeft dit voor de 'vrije keuze' van bewoners/eigenaren?

Het college is bekend met de aangekondigde concept Wet collectieve warmtevoorziening (Warmtewet 2.0) inclusief de mogelijkheden die deze nieuwe wet gemeenten (waarschijnlijk) gaat bieden om eventueel meer sturend of verplichtend te *kunnen* gaan optreden.

Gemeenten hebben een regierol gekregen in de warmtetransitie en pleiten er daarom voor de ruimte te krijgen om deze regierol ook goed in te kunnen vullen. Daarbij gaat het ook om het kunnen sturen op het soort warmtebedrijf dat passend wordt geacht in de lokale situatie. De Wet collectieve warmtevoorziening moet gemeenten in staat stellen een warmtekavel vast te stellen. Dit is een gebiedsafbakening van wijken/gebouwen waarvoor de gemeente collectieve warmte overweegt. Ook krijgen gemeenten de bevoegdheid om een warmtebedrijf aan te wijzen dat een warmtenet voor een bepaalde tijd (20-30 jaar) binnen dit kavel mag aanleggen en exploiteren. Onderdeel daarvan kan bijvoorbeeld zijn om te sturen op een publieke warmte-infrastructuur. Dit is een instrument om de publieke belangen, in het bijzonder energierechtvaardigheid, van de energietransitie te garanderen.

Een ander wetsvoorstel – de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie – moet gemeenten de bevoegdheid geven om te regelen welke wijken op termijn overstappen op een duurzaam alternatief voor aardgas. Deze wet moet leiden tot wijzigingen in de Omgevingswet en de Gaswet. Dit wetsvoorstel vloeit voort uit afspraken die in het Klimaatakkoord zijn gemaakt. Met het wetsvoorstel kunnen gemeenten keuzes voor een duurzaam alternatief maken, mits dit gebeurt in een zorgvuldig en democratisch proces. Ook mogen woning- en gebouweigenaren altijd zelf kiezen met welk duurzaam alternatief ze hun woning of gebouw willen verwarmen. Wel kan de gemeente, indien er een goed en betaalbaar duurzaam alternatief is, bepalen dat de netbeheerder na een bepaalde datum geen aardgas meer transporteert naar een bepaalde wijk. Een gasnet in stand houden of vernieuwen wanneer er slechts enkele huishoudens op zijn aangesloten, terwijl er een goed alternatief is, leidt namelijk tot onnodige CO_2-uitstoot en tot hogere (maatschappelijke) kosten.

Het college wijst erop dat de warmtevisie Aalsmeer uit gaat van keuzevrijheid voor inwoners en dat te zijner tijd de keuze om al dan niet meer sturend op te treden een keuze is van de raad. Niemand wordt (op dit moment) ergens toe verplicht of gedwongen.

Zoals vermeld zijn de voorbereidingen gestart om de positionering en rol(len) van gemeente Aalsmeer in de warmtetransitie scherp te krijgen. Dan wordt o.a. duidelijk hoe risicodragend we willen zijn bij het ontwikkelen van warmtenetten, en welke rol we pakken (bijv. facilitator, partner, aanbesteder, eigenaar). Zie hiervoor ook hoofdstuk 5 van de warmtevisie Aalsmeer.

2.3 Vraag fractie AA: De beoordeling is met name kritisch over de participatie. 400 deelnemers op een inwonersaantal van +32000 is volgends de steekproefcalculator (https://nl.checkmarket.com/steekproefcalculator/) niet representatief. De aangedragen reden waarom zo weinig inwoners hebben deelgenomen is een aanname, graag een reactie van de portefeuillehouder op welke wijze inwoners in het vervolg traject kunnen participeren (zie ook suggesties beoordeling).

Inwoners zijn niet verplicht om te participeren. Het college heeft bij het opstellen van de warmtevisie de samenleving op verschillende manieren de mogelijkheid geboden om input te leveren en mee te praten en zorgen en wensen te uiten. Via een klankbordgroep met vertegenwoordigers van inwoners en bedrijven, een enquête, dorpsgesprekken en inspraak. Het college heeft eerder aangegeven dat de zorgen en wensen die naar voren kwamen de basis vormen voor de voorstellen die in de warmtevisie worden gedaan. Het college is daarbij van mening dat een hoger aantal respondenten op de enquête 'Aalsmeer Aardgasvrij?' geen wezenlijk verschil zou hebben gemaakt om de wensen en zorgen van de samenleving in beeld te brengen. Het college verwacht dat er bij het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen meer inwoners mee willen doen met de participatie, omdat de warmtetransitie voor hen dan concreter wordt. Participatie wordt dan ook een belangrijk punt bij het tot stand komen van de wijkuitvoeringsplannen. Verder verwijzen we naar het antwoord bij 2.1.

2.4 Vraag Fractie AA: In de visie wordt gesproken over het belang van minder elektriciteitsnet gebruik. Gasloos betekent echter meer behoefte en gebruik. Isolatie neemt dit gebruik niet weg (pag. 20 visie), kan de portefeuillehouder dit beamen?

De energietransitie en de warmtetransitie specifiek leidt tot een toename van de vraag naar elektriciteit. De mate waarin deze vraag toeneemt is onder andere afhankelijk van de keuzes die uiteindelijk worden gemaakt. Daarbij is isolatie van belang om de overall energievraag zoveel mogelijk te beperken. Zowel in het geval van individuele oplossingen als in het geval van collectieve oplossingen.

Voor individuele oplossingen (warmtepompen) geldt dat een voldoende geïsoleerd gebouw belangrijk is omdat een warmtepomp het gebouw anders niet voldoende warm krijgt. Het verwarmen van een onvoldoende geïsoleerd gebouw met een warmtepomp zal leiden tot onnodig hoge elektriciteitskosten.

Voor collectieve oplossingen geldt dat isolatie van belang is omdat duurzame warmte schaars is. Goed geïsoleerde gebouwen hebben een lagere energievraag, zodat er met dezelfde warmte meer gebouwen verwarmd kunnen worden. Daarnaast hebben de bewoners van voldoende geïsoleerde gebouwen lagere energiekosten dan bewoners van onvoldoende geïsoleerde gebouwen.
In gebouwen die verregaand zijn geïsoleerd, ontstaat behoefte aan koeling. Door toename van de zeer warme periodes in Nederland is dit ook het geval bij bestaande woningen. Afhankelijk van hoe in deze koude vraag wordt voorzien, heeft dit meer of minder invloed op een toename van het elektriciteitsgebruik. Vormen van bodemenergie kunnen bijvoorbeeld energiezuinig zowel warmte als koude leveren (zie ook antwoord op 2.5).

2.5 Vraag fractie AA: In de visie is in slechts één alinea aandacht besteed aan de koeltevraag. Als wij de wetenschap moeten geloven warmt de aarde op en worden de winters en zomers warmer en vraagt koeling ook en meer energie. Waarom is dit een ondergeschikt onderdeel? (Niet alle warmtepompen zijn ook geschikt om te koelen of zijn hybride, bovendien liggen de kosten voor deze pompen veel hoger dan de conventionele).

Het klopt dat er in de warmtevisie relatief weinig tekst is gewijd aan koude. Maar koude heeft weldegelijk de ruime aandacht van het college. De verwachting is, zoals fractie AA stelt, dat de koudevraag in de toekomst toeneemt. Het college geeft in de visie aan dat ze wil werken aan meer duidelijkheid over de potentie van warmtebronnen voor collectieve oplossingen, waaronder aquathermie, restwarmte van datacenters (o.a. Regionale Structuur Warmte), Warmte en Koude uit (ruw) drinkwater (o.a. Regionale Structuur Warmte). Bij deze type warmtebronnen wordt integraal zowel de warmte- als de koudevraag betrokken, omdat de combinatie in een energie uitwisselingssysteem leidt tot robuustere oplossingen. In de Energyhub Aalsmeer ontvangt het datacenter bijvoorbeeld koude in ruil voor de warmte die zij uitruilt met o.a. Sportcentrum de Waterlelie. Koude is daarom zeker geen ondergeschikt onderdeel. In de verdere uitwerking naar wijkuitvoeringsplannen zal hier dan ook ruime aandacht voor zijn.

2.6 Vraag fractie AA: De lintbebouwing wordt grotendeels buiten beschouwing gelaten in de warmtevisie, terwijl wij denken dat daar de grootste uitdaging ligt qua infrastructuur, netwerk, aansluitingen daarop. Waarom is een onderzoek hiernaar niet benoemd buiten beschouwing gelaten in de warmtevisie?

Het college is het niet eens met de conclusie dat de lintbebouwing grotendeels buiten beschouwing is gelaten. De warmtevisie stelt helder en duidelijk dat collectieve oplossingen voor de lintbebouwing minder voor de hand liggen en individuele oplossingen hier hoger scoren. Met name de oudere gebouwen in de lintbebouwing vormen daarbij, zoals gesteld, een grote uitdaging, mede vanwege bouwfysische beperkingen en/of hoge investeringskosten die komen kijken bij het aanpassen van die gebouwen. De lintbebouwing heeft zeker de aandacht van het college. Op dit moment is een pilotproject voor de lintbebouwing in voorbereiding dat naar verwachting nog in het voorjaar van 2022 van start gaat. De kern is om bewoners die dat willen een onafhankelijk en nauwkeurig energieadvies te geven op basis van een digitaal woningdossier dat inzage geeft in de staat van de woning en de mogelijke energetische verbeterroutes. In het advies wordt aangegeven welke maatregelen en producten het meest geschikt zijn in combinatie met een prijsindicatie voor de uitvoering. Ook worden mogelijkheden zoals collectieve inkoop verder onderzocht. Hiermee ontstaat ook meer kennis over oplossingsrichtingen voor de lintbebouwing.

2.7 Vraag fractie AA: In hoeverre vindt de portefeuillehouder de klankbordgroep representatief voor de inwoners in onze gemeente als deze aangeven zich hier niet in te herkennen?

De klankbordgroep warmtevisie Aalsmeer vormt geen representatieve afspiegeling van de Aalsmeerse samenleving, en dat hoeft in de ogen van het college ook niet. Op basis van een wervingsactie hebben verschillende inwoners, al dan niet namens een (inwoner)organisatie, gereageerd. De groep heeft intensief meegedacht over het proces en de inhoud van de warmtevisie, waarvoor het college hen zeer dankbaar is. Het betrof zowel mensen die zich kritisch verhielden tot de doelstelling aardgasvrij, als mensen die zich kunnen vinden in deze doelstelling. Bij de voorbereiding van de wijkuitvoeringsplannen is het van belang om ervoor te zorgen dat er een evenredigere samenstelling is van de buurtbewoners en hen o.a. medezeggenschap te geven over de mate en wijze van participatie (zie ook vraag 2.1). Zoals aangegeven bij vraag 2.3 verwacht het college dat naar mate het onderwerp letterlijk dichterbij komt, de betrokkenheid ook toe zal nemen. De warmtevisie is voor veel inwoners nog 'hoog over'. Want ondanks de inspanningen van het college om de samenleving te betrekken bij de warmtevisie, en mee te praten en denken heeft dit niet tot een hoge respons geleidt.

2.8 Vraag fractie AA: Hoeveel initiatieven kent de portefeuillehouder vanuit de samenleving en op welke wijze worden deze ondersteund?

Gemeente Aalsmeer ondersteunt sinds 2017 duurzaamheidsinitiatieven via het Duurzaamheidsfonds Aalsmeer met kennis en kunde. Dit fonds richtte zich vooral op bewonersinitiatieven en VvE's. Het betrof zowel ondersteuning bij zonne-energieprojecten als projecten gericht op energiemaatregelen aan gebouwen. Na een evaluatie is het Duurzaamheidsfonds in de zomer van 2021 overgegaan een nieuwe aanpak Servicepunt Energieadvies Aalsmeer. De nieuwe aanpak is efficiënter en klantvriendelijker en maakt het makkelijker om met verduurzaming aan de slag te gaan. Een belangrijke wijziging is dat nu meer doelgroepen worden ondersteund. Denk aan maatschappelijke organisaties, kleine particuliere verhuurders en bedrijven (de laatste alleen voor zon op dak). Aanvragers kunnen een energieadvies krijgen of een procesbegeleider (dit is nieuw) die de initiatiefnemers ondersteunt van idee tot besluitvorming over uitvoering van maatregelen. Ook zijn er initiatieven die zonder (gemeentelijke) ondersteuning aan de slag zijn met verduurzaming zoals bijvoorbeeld Vve Geraniumstraat die een groot pakket aan maatregelen via het Nationale Warmtefonds heeft gefinancierd. Het college is bekend met 9 initiatieven die via het Duurzaamheidsfonds zijn ondersteund en via Servicepunt energieadvies zijn inmiddels al 4 aanvragen gedaan, allen gericht op zon op dak voor VvE's. Tevens zijn eind 2021 6 QuickScans zon op dak uitgevoerd voor bedrijven en VvE's. Deze geven een eerste inzicht in de mogelijkheden voor grootschalige zonprojecten, die mogelijk ook in 2022 tot uitvoering komen.

3. Vraag fractie GroenLinks: waarom is er gekozen voor een periode van 4 jaar?
In het raadsvoorstel staat dat de warmtevisie een levend document is dat *tenminste* eens per 4 jaar wordt geactualiseerd. Het woord tenminste is toegevoegd omdat ontwikkelingen aanleiding kunnen geven de warmtevisie eerder te actualiseren. Het college is van mening dat het op voorhand vaker actualiseren van de warmtevisie de focus te veel legt op visie vorming in plaats van uitvoering. De ontwikkeling van deze warmtevisie heeft ruim een jaar gekost en legt een groot beslag op de beschikbare ambtelijke capaciteit. Het college wil graag met de raad verkennen op welke wijze we de monitoring en (bij)sturing van de transitie vorm kunnen geven. Een geschikt moment daarvoor is bij de ontwikkeling van de 'energieagenda'.

4. Vraag fractie GroenLinks: verzoek om een addendum met financiële arrangementen zodat inwoners weten waar ze financieel aan toe zijn.
Het college onderschrijft het belang van financieringsoplossingen voor gebouweigenaren, zoals ook in hoofdstuk 4 en 5 van de warmtevisie wordt aangegeven. Bij de ontwikkeling van de warmtevisie is er bewust voor gekozen om voorstellen of keuzes over (bestaande of nieuwe) financieringsoplossingen of -constructies nog geen onderdeel van deze visie te maken. Dit is op dit moment niet opportuun, maar bij de uitvoering is het natuurlijk essentieel dat er aantrekkelijke financieringsopties beschikbaar zijn. Simpelweg om dat niet alle gebouweigenaren middelen beschikbaar hebben voor duurzaamheidsmaatregelen. Vanzelfsprekend hebben financieringsopties onze ruime aandacht. Maar daarin zijn nog keuzes te maken. Van belang is dat de samenleving en ook u wordt betrokken bij de keuzes daarover. Op dit moment is er landelijk veel aandacht voor financiering van de warmtetransitie en werken markt en de nationale, provinciale en lokale overheden aan nieuwe constructies en aanpakken. Die ontwikkelingen volgen wij op de voet. Momenteel verwijzen we inwoners naar de huidige beschikbare subsidies en financieringsmogelijkheden. Denk aan het Nationaal Warmtefonds, maar ook de lokale Duurzaamheidslening.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

burgemeester en wethouders van de gemeente Aalsmeer,
de secretaris, de burgemeester,

drs. Sj. Vellenga mr. G.E. Oude Kotte